

A NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOKRÓL SZÓLÓ 1995. ÉVI CXXV. TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT ÁLTALÁNOS VITÁJA – 1998. NOVEMBER 25.

DR. KÖVÉR LÁSZLÓ tárca nélküli miniszter, a napirendi pont előadója: Köszönöm a szót, elnök úr. Tisztelt Ház! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! "A kormány célja a polgárok biztonságának megteremtése és szavatolása, a közbizalom helyreállítása, a belső béke megőrzése, a polgároknak a jogállamba, jogállami intézményekbe vetett bizalmának megerősítése. Ennek keretében különösen fontosnak tartja a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépés jogi hátterének megteremtését." Ez a kormányprogramból származó rövid idézet is mutatja, hogy a kormány a polgárok akaratából és megbízásából fakadó kiemelt kötelezettségének tartja a bűnözés térnyerésének visszaszorítását, az államhatalom joguralmi elvű működési feltételeinek megvédését és garantálását. Ebből fakadóan a hivatalba lépő kormány első intézkedései között szerepelt a szervezett bűnözés elleni jogalkotási feladatokról szóló 1097/1998. kormányhatározat elfogadása. A végrehajtás eredményeként van a tisztelt Ház előtt a büntető jogszabályok módosításáról, a büntetőeljárás módosításáról, valamint a szervezett bűnözés, illetve az ezzel összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló törvényjavaslat. Ebbe a csomagba illeszkedik az előttünk levő javaslat is.

Az említett kormányhatározatban megfogalmazott célok között szerepel többek között a C-típusú nemzetbiztonsági ellenőrzés kiterjesztése a szervezett bűnözéssel összefüggésbe hozható büntetőügyekben eljáró hatóságok tagjaira. A kormányzat a saját jogalkotási hatáskörébe tartozó feladatot elvégezte, a rendőrség és más nyomozó hatóságok tekintetében a szükséges miniszteri rendeleteket, rendeletmódosításokat megalkotta, illetve a korábban meghozott jogszabályok megfeleltek az elvárásoknak. Az igazságszolgáltatási tevékenységben részt vevő bírák és ügyészek ellenőrzése vonatkozásában azonban a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény módosítása szükséges.

Tisztelt Ház! A szervezett bűnözés egyik legfontosabb ismérve, hogy a gazdasági hatalom jogellenes megszerzésére, megerősítésére, valamint ezt a hatalmat felhasználva a politika, az államélet, az államigazgatás területén illegális eszközökkel pozíciók szerzésére és a döntéshozatali folyamatok - ide értve az igazságszolgáltatást is - jogellenes befolyására irányul. Elsőrendű feladat az állami működés szempontjából kiemelt területek védelme, a nyomásgyakorlási lehetőségek feltárása és visszaszorítása. A közigazgatás területén ezt a védelmet már megteremtette a nemzetbiztonsági törvény. Ugyanilyen eszközöket kell biztosítani azonban a bűnözés, a jogellenes befolyásolás térhódításával szemben, a büntetőügyekhez kötődő igazságszolgáltatás mint az állam működése szempontjából egyik legfontosabb terület vonatkozásában is.

A jogellenes befolyásolás megakadályozásának hatékony eszköze lehet a nemzetbiztonsági védelem és ellenőrzés. A nemzetbiztonsági védelem része az állami élet, a közhatalom gyakorlásának védelmével összefüggő nemzetbiztonsági feladatrendszernek. Rendeltetése, hogy a védendő személyek tevékenysége ellen irányuló, valamint ezen személyek tevékenységéhez kötődő védett információk jogellenes megszerzését célzó, ezáltal az ország érdekeit sértő vagy veszélyeztető leplezett törekvéseket felderítsék és elhárítsák. Ez a folyamatos védelem az alkalmazott speciális eszközrendszer megfontolt alkalmazása mellett nem sérti a bíróság mint önálló hatalmi ág függetlenségét, hiszen ilyen védelem valósul meg többek között a köztársasági elnök, az Országgyűlés elnöke, az alkotmánybírák vagy az

országgyűlési biztosok tekintetében is, nem különben a hatályos szabályozás szerint a Legfelsőbb Bíróság elnöke és elnökhelyettesei esetében.

A nemzetbiztonsági szolgálatok által végzett nemzetbiztonsági ellenőrzés célja annak vizsgálata, hogy fontos és bizalmas munkakörre jelölt, illetve az ilyen munkakört betöltő személyek megfelelnek-e az állami élet és a nemzetgazdaság jogszerű működéséhez szükséges biztonsági feltételeknek. Ebben az összefüggésben a jogállami működés alapfeltételeként értelmezhető, hogy az egyik legfontosabb közhatalmi tevékenységet, az igazságszolgáltatást gyakorló személyek életvitelében, körülményeiben felfedésre és visszaszorításra kerüljenek azok a kockázati tényezők, amelyek felhasználásával zsarolhatóvá és támadhatóvá válnak.

Logikailag a módosító javaslat két fő területre osztható. A törvényjavaslat egyrészt a nemzetbiztonsági törvényben meglévő, az ellenőrzés alá vonandók körét érintő szabályozás következetlenségének kiküszöbölését szolgálja. Jelenleg ugyanis csak a titkos információgyűjtést a nemzetbiztonsági szolgálatok megkeresésére engedélyező bírót lehet ellenőrzés alá vonni, noha semmi sem indokolja azt, hogy más nyomozó hatóság számára engedélyezést végző bírák mentesek legyenek az ellenőrzés alól.

Hasonló a helyzet a törvény 55. §-ának (1) bekezdésében meghatározott ügynevezett büntetlenségi megállapodást jóváhagyó ügyész esetében is. A nemzetbiztonsági szolgálatokat érintő eljárással összefüggésben a jóváhagyást végző ügyész nemzetbiztonsági ellenőrzés alá esik, a rendőrség, a vám- és pénzügyőrség, valamint a határőrség tekintetében eljáró ügyészt azonban a törvény ezen szabálya alapján nem lehet nemzetbiztonsági ellenőrzés alá vonni. Tekintettel arra, hogy a kijelölés után az érintett személyek körülményeiben változás állhat be, indokolt az ellenőrzést az általános szabályok szerint a későbbiekben is lehetővé tenni ebben a körben. Az ellenőrzés kezdeményezésére a bíróság vagy ügyészség azon vezetője jogosult, aki kijelöli az engedélyező bírót, illetve a jóváhagyó ügyészt.

Tisztelt Ház! A védelem és ellenőrzés kiterjesztésének másik iránya az olyan kiemelt súlyú büntetőügyekben eljáró bírákat és ügyészeket érinti, amely ügyekben fennáll a bírák vagy ügyészek tevékenysége jogellenes céllal történő befolyásolásának veszélye. Általános kérdésként felvethető, hogy egyáltalán alkotmányos-e az ellenőrzés kibővítése a bíróságokra. E tekintetben felhívom szíves figyelmüket arra, hogy az áttörést az előző parlamenti ciklusban elfogadott törvény már megtette, hiszen lehetővé tette a titkos információgyűjtést engedélyező bírák meghatározott körének nemzetbiztonsági ellenőrzését, így jelenleg csupán a védelmi eszközök következetes kiterjesztéséről van szó. Eleddig a nemzetbiztonsági törvény ezen megoldásával szemben alkotmányossági aggályok egyébként nem merültek fel.

Megítélésem szerint a bírák az alkotmányban biztosított függetlenségük mellett is integráns részei a magyar társadalomnak. A törvényhozó hatalomnak joga és egyben kötelezettsége, hogy az új típusú és egyre erősödő kihívások ellen védelmet nyújtson a jogállami követelmények érvényesülésének, biztosítsa az ehhez szükséges eszközrendszert. Mindennek egyik sarokköve az igazságszolgáltatási tevékenység jogellenes befolyástól mentes működésének elősegítése. A biztonsági ellenőrzés elvégzése egyes ügytípusokhoz kötődően nem rangsorolása a bírák meghatározott körének, hanem normatív alapon meghatározott előfeltétele a büntető igazságszolgáltatási tevékenység egy részének.

A nemzetbiztonsági ellenőrzések meghatározott ügykörben eljáró bírókra történő kiterjesztése megítélésem szerint nem sérti a bírói függetlenség elvét, nem befolyásolja a személyében független bírót igazságszolgáltatási tevékenysége során, hiszen az ellenőrzés lefolytatására

kizárólag a törvényhozó által meghatározott módon és feltételek esetén, a bírósági vezetők kezdeményezésére, az érintett személy tudtával, annak előzetes írásbeli beleegyezésével kerülhet sor. A szolgálatok által felderített kockázati tényező nem köti a kezdeményező bírót döntése meghozatalában, hiszen ezek ismeretében szabadon dönt, hogy az ügyet az érintett bíró vagy más, nemzetbiztonsági ellenőrzésen átesett bíró tárgyalja-e.

Így a javaslat arra biztosít lehetőséget, hogy a szignáló bíró a nemzetbiztonsági ellenőrzés által feltárt esetleges kockázati tényezők súlyára tekintettel eltérjen az általános ügyelosztási rendtől. A nemzetbiztonsági ellenőrzés, illetve annak eredménye nem érinti a bírói jogviszony fennállását.

Az eljárás lényege röviden úgy összegezhető, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok egyfajta "szakhatósági közreműködőként" meghatározott ügykörben eljáró bírák tekintetében a jogellenes befolyásolásra esetlegesen lehetőséget adó kockázati tényezőket felderítik, és erről tájékoztatják a kezdeményező bírót. A végrehajtó hatalom tehát semmilyen tekintetben sem bír ügydöntő jogosítvánnyal, közvetlenül nem befolyásolja az igazságszolgáltatási tevékenységet. A szabályozás kritikus pontja lehet az érintett bírói és ügyészi kör meghatározása.

A javaslat előkészítése során a szervezett bűnözést jogtechnikailag a büntető törvénykönyvben használatos "bűnszervezet" fogalom felhasználásával igyekeztünk megragadni, és olyan bűncselekményekkel kapcsolatosan terveztük az ellenőrzés kiterjesztését, amelyeket bűnszervezet tagjaként követtek el, vagy az adott tényállás tekintetében a Btk. a bűnszervezet tagjakénti elkövetést minősítő körülményként szabályozza. Tekintettel azonban arra, hogy az igazságszolgáltatás befolyásolása más, a szervezett bűnözés körén kívül eső bűncselekményekkel - például kiemelt súlyú gazdasági bűncselekményekkel - összefüggésben is megvalósulhat, rugalmasabb szabályozást tartunk indokoltnak. Emlékeztetni szeretném a képviselő hölgyeket és urakat arra a történelmi tényre, hogy a maffia jellegű szervezetekben működő bűnözőket sok esetben nem a szervezett alvilághoz való kétségtelenül bizonyított kötődésük miatt juttatták rács mögé, hanem adó- és járulékcsalás vagy más gazdasági jellegű bűncselekmények miatt.

A kiemelt súlyú bűnügy javaslatba építésével a gyakorlatban működőképes, életszerű és rugalmasan alkalmazható módon szeretnénk az ellenőrzési lehetőséget kiterjeszteni a bírákra és az ügyészekre. Azt csak remélni merem, hogy a bíróság vezetői a felkínált védelmi, illetve önvédelmi eszközrendszerrel élni is kívánnak. Egyébként ez a logika nem idegen az előző kormányzati periódusban elfogadott szabályozási modelltől sem, hiszen a miniszterek rendeletükben jelenleg is szabadon állapíthatják meg a minisztériumokon, országos hatáskörű szerveken és a rendvédelmi szerveken belül azokat a fontos és bizalmas munkaköröket, amelyek betöltői külső, leplezett támadás által fenyegetettek lehetnek. Ahogy ezen munkaköröket a miniszterek saját hatáskörben állapítják meg, ugyanígy a bíróságok vezetői is el tudják dönteni, hogy mely ügyekben áll fenn a támadás, jogellenes befolyásolás lehetősége, illetve veszélye.

Tisztelt Ház! Aligha vitatható, hogy a bűnözői kör egy része saját érdekei szerint befolyásolni igyekszik az államhatalom működését, és ez a törekvés elérheti vagy eléri az igazságszolgáltatást is. Ellene a hatékony védelmi eszközrendszer fontos részét jelentheti a nemzetbiztonsági ellenőrzés és védelem. Az alkotmány 40/A. § (2) bekezdése alapján a törvényjavaslat elfogadásához minősített többség szükséges, így a mai ellenzék felelősségét is alapjaiban érinti az a döntés, hogy elébe megyünk-e a nemkívánatos társadalmi folyamatoknak, a védekezés eszközrendszerébe bevonjuk-e a nemzetbiztonsági szervezetek

eljárását, vagy ölbe tett kézzel várjuk meg azt, ami már számos európai országban is megvalósult: az államhatalom, az igazságszolgáltatás összefonódását a bűnözéssel, ami által hazánk polgárai elvesztik bizalmukat a jogállami intézményrendszerben. Az ellenőrzés kiterjesztését elfogadó, de jobb technikai megoldást nyújtó, konstruktív módosító javaslatok megtárgyalására természetesen nyitottak vagyunk, hiszen, mint említettem, a probléma megoldása közös felelőségünk.

Tisztelt Ház! Összefoglalóan engedjék meg, hogy ismételten leszögezzem: a javaslat elfogadása esetén megvalósuló nemzetbiztonsági védelem és ellenőrzés nem jelent majd a bírói függetlenséget csorbító, illetéktelen beavatkozást a végrehajtó hatalom részéről. A törvényalkotói szándék sokkal inkább arra irányul, hogy lehetőséget adjon a bírói kar számára, hogy ezzel az eszközzel is védje magát a jogosulatlan befolyásolási törekvésekkel szemben; hogy a nemzetbiztonsági védelem és ellenőrzés pusztán lehetősége visszatartó erőt jelentsen mindazok számára, akiknek megfordul a fejében az igazságszolgáltatás törvénytelen befolyásolásának lehetősége. Végül, de nem utolsó sorban, miután a jogállam nem pusztán formális intézmények összességét, hanem egyúttal ezek működésének tisztaságába vetett közbizalmát is jelenti, ez a javaslat a bírói és ügyészi kar megközelíthetlenségének tudatát erősítve a jogállamba vetett közbizalom erősödését is szolgálni kívánja.

Ehhez kérném a tisztelt Ház értő támogatását. Köszönöm figyelmüket. (Taps a kormánypártok és a MIÉP soraiból.)

(...)

DR. KÖVÉR LÁSZLÓ tárca nélküli miniszter: Köszönöm a szót, elnök úr. Anélkül, hogy az itt elhangzott vitát idáig össze kívánnám foglalni, szeretném megköszönni a felszólalt képviselőtársaimnak az itt elmondott gondolatokat, függetlenül attól, hogy támogatásukat vagy éppenséggel az ellenszavazatukat helyezték-e kilátásba majd a végszavazáskor.

Külön szeretném megköszönni Antalóczy Attila képviselő úrnak, az MSZP vezérszónokának azt a korrekt érvelést, amit itt előadott. Ugyan egyetlen gondolatával sem értek egyet, de ez nem áll ellentétben azzal, hogy meg kell köszönöm. Maga az érvelés kétségkívül korrekt volt, fontos elvi kérdéseket érintett, és egy olyan vitára ad lehetőséget, amely a vitapartner tiszteletben tartása mellett folyhat. Szeretném is megtisztelni azzal, hogy felkészülök, és a vita egy későbbi szakaszában mondom el az ellenérveimet; alaposan átgondolva, hozzá hasonló összeszedettséggel és korrektséggel szeretném ismertetni az én nézőpontomat azokról a problémákról, amelyek valós, létező problémák, csak éppen feltehetőleg a következtetésekben térünk el egymástól.

Amire viszont itt szeretnék reagálni - bár reakció erre is történt - elsősorban a magam nevében, az a sajnálatos módon éppen most távol levő Donáth László képviselő úrnak az emberi jogi bizottság kisebbségi véleményeként előadott inszINUÁLÓ megjegyzése.

Két gondolatra szeretnék reagálni. Az egyik az, amely - remélem, pontosan idézem - úgy hangzott, hogy a hatályos nemzetbiztonsági törvény mellékletként szereplő C-típusú kérdőív sui generis amorális. A jegyzőkönyvön keresztül szeretném üzeni a képviselő úrnak, illetve az emberi jogi bizottság kisebbségének - amely nagy valószínűséggel MSZP-s és SZDSZ-es képviselőkből áll -, hogy én a nemzetbiztonsági törvény vitája végén, a végszavazásnál nem támogattam a hatályban levő törvényt; tartózkodtam. Hozzá kell tegyem azt is, hogy nem azért nem támogattam, mert a C-típusú kérdőívet sui generis amorálisnak tartottam volna, más természetű kifogásaim voltak.

Azonban emlékeztetném a képviselő urat, aki 1994-ben nyert először mandátumot, hogy ezt a törvényt, amelyiknek a módosításáról éppen vitatkozunk, Nikolits miniszter úr, az MSZP-kormány tagja terjesztette a Ház elé, és elsősorban a Magyar Szocialista Párt és a Szabad Demokraták Szövetségének szavazataival nyert elfogadást ebben a Házban, tekintettel arra, hogy kétharmados többségre már akkor is szükség volt.

Lehet, hogy lemaradtam a vita valamely szakaszáról, vagy az emlékezetem kihagy, mindenesetre nem emlékszem rá, hogy Donáth László képviselő úr abban a vitában felszólalt volna, és elmondta volna az aggályait az általa sui generis amorálisnak nevezett kérdőívvel kapcsolatban. Nem emlékszem rá, de nincs kizárva, hogy így van; amennyiben így van, akkor a képviselő úr a vita későbbi szakaszában nyilván emlékezteti majd a Házat arra, hogy neki már akkor is más volt a véleménye.

A másik pedig az a megjegyzése, amely arról szól - és ezt különösen sajnálatosnak tartom -, hogy őt ennek a törvényjavaslatnak a valódi szándékait illetően az világosította meg, hogy a MIÉP képviselője a bizottságban e törvényjavaslat elfogadása mellett tört lándzsát. Én a képviselő urat elég régóta ismerem, és mind ez ideig azon képviselők közé tartozónak véltem, illetve oda soroltam, akivel Antalóczy úrhoz hasonlóan bármikor képes voltam érdemi, higgadt, tárgyyszerű vitát folytatni bármilyen kérdésről; úgy is mondhatnám, még azon túlmenően is, amilyen bizalmi viszony fenn szokott állni az ellenzék és a kormánypárt, illetve ezek képviselői között.

1994-ben, amikor ő bekerült a Magyar Országgyűlésbe, akkor én megkérdeztem, hogyan tudja összeegyeztetni lelkesi hivatását az MSZP képviselőcsoportjában való tagságával, és ő adott egy magyarázatot erre, amelyet én természetesen nem fogadtam el, pontosabban, nem értettem vele egyet, de meg nem fordult a fejemben, hogy a lépés jóhiszeműségét öelötte vagy a háta mögött vitassam, kétségbe vonjam. Ezek után azt gondolom, méltatlan ez a dolog, és a magam nevében is szeretném ezt visszautasítani, illetve kikérni, illetve a Magyar Köztársaság kormánya nevében is szeretném visszautasítani azt az érvelést, amely ebből vonja le azt a következtetést, hogy ez a törvényjavaslat álságos, hátsó szándékokkal terhelt, nem arra irányul, amire valójában szöveg szerint irányulnia kellene, és amelyről beszélünk, hanem valami másra, amit persze a képviselő úr nem világított meg és nem mondott ki nyíltan, de nagyjából sejtetni engedett. Visszautasítom azt, hogy eleve kétségbe vonja az előterjesztés és az előterjesztő jóhiszeműségét. Azt gondolom, hogy erre sem vele kapcsolatban személyesen, sem pedig úgy általában véve nem adtam okot, a Magyar Köztársaság kormánya sem adott ideig erre okot.

És egy utolsó megjegyzés, ami talán illetéktelenül hangzik el az én számból, de mégis megteszem annak érdekében, hogy lehetőleg a jövőben ezt a vitastílust próbáljuk mellőzni, illetve a vitának ezt a szálát legalábbis próbáljam meg elvágni, ha lehetséges. Bizonyára vannak, akik visszaemlékeznek még néhány évre, korábbi évekre is, amikor a képviselő úr, Donáth képviselő úr tagja lett ennek a Háznak, és ők nyilvánvalóan tudják, hogy a MIÉP képviselőcsoportjában ülő egyik képviselő úrnak személyesen is és általában a MIÉP-nek van oka arra, hogy engem ne kedveljen különösebben. És azt is el szoktam mondani - most is elmondom -, hogy azzal, amit a MIÉP képviselője, illetve amilyen érveket a MIÉP általában hangoztatni szokott, én a magam részéről döntő mértékben nem tudok azonosulni, nem értek egyet. Szeretném persze elkerülni a látszatát annak, hogy ezt most tüntetőleg - pláne Donáth képviselő úr kedvéért - mondom itt el, csak azért, hogy világos legyen, mi a valódi indoka ennek a felszólalásnak.

Ugyanakkor nem egészen értem a képviselő úr erkölcsi bátorságát és erkölcsi fölényét, amellyel ezt a "MIÉP - kormány - rosszhiszemű előterjesztés" logikai sort itt előadta. Szeretném feltenni a képviselő úrnak a kérdést - és majd nyilván a jegyzőkönyvben elolvassa és akkor majd válaszolni is fog rá -: van-e a MIÉP képviselőcsoportjában vagy vezetésében olyan képviselő, aki valaha elárulta a saját hazáját, fegyvert fogott a saját népe ellen, és ezért kitüntetés is kapott egy diktatúrától? Van-e a MIÉP képviselőcsoportjában olyan ember, aki olyan politikai döntést hozott bárhol is, amely más emberek akasztófa által történő kivégeztetését eredményezte? Van-e olyan ember a MIÉP képviselőcsoportjában vagy vezetésében - akiről a képviselő úr tud -, aki ávós verőlegényekkel vagy éppen nyilas verőlegényekkel dolgozik egy ügyvédi munkaközösségben?

Ha van ilyen, nevezze meg, én a magam részéről akkor különös tekintettel fogok tartózkodni attól - ennél is jobban, mint ahogy eddig tettem -, hogy még a látszatába is belekeveredjek annak, hogy a MIÉP képviselőcsoportjának vagy bármely képviselőnek a támogatása esetlegesen az én elvi alapon előadott mondandómat minősíti. Ellenben ha nem tud ilyet mondani, és ha ellenben ezzel a helyzettel szemben fennáll az, hogy a saját képviselőcsoportjában, illetve az ellenzék másik két pártjában ilyen személyek felsorolhatók, akkor arra kérem őt is, meg esetlegesen a hozzá hasonló érvelésre még késztetést érző képviselő urakat is, hogy ezt a jövőben, ha lehetséges, mellőzzék.

Köszönöm szépen. *(Taps a kormánypárti padsorokban és a MIÉP padsoraiban.)*